

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קד

ערב שבת קודש
פרשת וילך
ה' בתשרי התשע"ו
שנת ה'קהל

יוצא לאור על ידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

ולפחות שבכל בית ועכ"פ בכל קהילה תהיה ערכה של ד' המינים מיוחדת לילדים (וכמובן שלא להשאיר הבר מצווה יהיו ארבעת המינים מהודרים).

* עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' לחגיהסוכות לאלו הנצרכים (בדומה ל'מעוץ חיים' לחגיהפסח). וכן מחלקים ד' מינים (שצרכים להיות 'לכם').

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הקפיד שהשדרה תהיה באמצע הלוב ממש, ולא מן הצד קצת; לולב ישר; שאינו דק; ושעליו מחוברים בקליפה (קאָרע) מאחורי השדרה. הקפדה זו האחרונה ידועה לנו גם מהנהגת הרב¹⁴⁷.

* רצוי לקנות לכל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה ארבעת המינים כשרים כהלכתם¹⁴⁸,

(147) 'אוצר' עמ' רעא.

(148) ראה שו"ע סי' תרנ"ח ונו"כ. קצות החושן סי' רמא ס"ק ד. שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' צה. חנוך לנער פכ"ה, וש"נ.

ובערכה של הקטנים, הם יקנו זה לזה, בתנאי שהם מעל גיל 6. בלית ברירה, יש לסמוך על כך שיברכו על לולב שאול, אבל אין

לתת להם (במתנה ע"מ להחזיר) ערכה המיועדת לגדולים, כי אז לא יוכל גדול שאחריהם לברך עליה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ה' בתשרי ה'תשע"ו - י"ב בתשרי ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' בתשרי	הלכות שכנים פרק ד-ו.	הלי איסורי ביאה פרק יט.	מ"ע רלו.
ש"ק	ו' בתשרי	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע רלו.
א'	ז' בתשרי	פרק י-יב.	פרק כא.	מ"ע רלו.
ב'	ח' בתשרי	פרק יג-יד. הלכות שלוחין ושותפין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כב.	מ"ע רמה.
ג'	ט' בתשרי	פרק ב-ד.	הלי מאכלות אסורות... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמה.
ד'	י' בתשרי	פרק ה-ז.	פרק ב.	מ"ע רמה.
ה'	י"א בתשרי	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע רמה.
ו'	י"ב בתשרי	הלכות עבדים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע רלב. מל"ת רנח. רנט. רנז. רס.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחה	זמן ציצית ותפילין	זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת התמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה								
ו', ה' בתשרי	5.14	4.25	5.35	6.33	9.29	12.35	1.06	6.43.6	7.08	
ש"ק, ו' בתשרי	5.14	4.26	5.36	6.34	9.29	12.35	1.05	6.42.3	7.06	
א', ז' בתשרי	5.15	4.26	5.37	6.34	9.29	12.34	1.05	6.41.0	7.05	
ב', ח' בתשרי	5.16	4.27	5.37	6.35	9.29	12.34	1.04	6.39.6	7.04	
ג', ט' בתשרי	5.16	4.28	5.38	6.35	9.29	12.33	1.04	6.38.3	7.02	
ד', י' בתשרי	5.18	4.29	5.39	6.36	9.29	12.33	1.03	6.36.6	7.01	
ה', י"א בתשרי	5.18	4.30	5.39	6.37	9.29	12.33	1.03	6.35.6	7.00	
ו', י"ב בתשרי	5.18	4.30	5.40	6.37	9.29	12.32	1.03	6.34.3	6.58	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
וילך - שובה	צה"ש 6:06	צה"ש 6:21	צה"ש 6:12	צה"ש 6:24
יום הכיפורים	צה"ש 6:01	צה"ש 6:16	צה"ש 6:07	צה"ש 6:18
האזינו	צה"ש 5:57	צה"ש 6:12	צה"ש 6:03	צה"ש 6:14

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף צחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

בזה¹³¹.

שנה אחת ראו שהרבי חוזר הביתה במוצאי יום-הכיפורים, ומיד בכניסתו לחדר, עוד בטרם פשט את הקיטל, ניגש לארון הספרים, הוציא משניות מסכת סוכה, והחל ללמוד דיני סוכה¹³².

מחרת יום-הכיפורים נקרא "בשם השם" (גי'ט"ס נאָמען)³⁹.

משכימים לבית-הכנסת¹³³.

אין מתענים עד אחר אסרו-חג. וחתן ביום חופתו - בין יום-הכיפורים לחג הסוכות, מתענה¹³⁴.

בניית הסוכה¹³⁵:

סיפר הרבי: "כ"ק מו"ח אדמו"ר [מהוריי"צ] וכן אדמו"ר [הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוי יצחק] לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה¹³⁶. אם כי מסופר שהרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו ברח' פרזידנט, על-ידי זריקת כמה ענפים של סכך.

מכיוון ש"תשבו כעין תדורו" - צריכה להיות לכל משפחה סוכה לעצמה, בדוגמת מה שבכל השנה היא גרה בדירה משלה. ובפרט שגם עשיית הסוכה היא מצווה, ובכיוצא בזה "מצווה בו יותר מבשלוcho"¹³⁷.

אין שום הידור שתהיה הסוכה מחוץ לבית דווקא, אלא אפשר להסיר את הגג ולהניח סכך¹³⁸. עושים את הדפנות אפילו לכתחילה גם מדברים הפסולים לסכך. מנהגנו לעשות ארבע דפנות¹³⁹.

מרבית בסכך. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמך יותר! עוד יותר סמך!"¹⁴⁰. וכדי

(131) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 41. וראה 'רשימות' שם. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנא, ועוד.

(132) מפי הרה"ח ר' דובער יוניק, ב"מ 246 עמ' 27.

(133) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז שם סי"ד.

(134) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז שם סי"ג, ומג"א סי' תקע"ג ס"ק ב.

(135) בלקוטי שיחות כרך יט עמ' 289 הביא מתשובות הגאונים (למסכת סוכה סנ"א-י"ג) שצריך לבנות סוכה בביהכ"נ בשביל אורחים, "וכן מנהג ישראל", עיי"ש.

(136) המלך במסיבו ח"ב עמ' נג.

(137) לקוטי שיחות ח"ב עמ' 267.

(138) אג"ק ח"ב עמ' סו.

(139) ספר המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וכן כל הכתוב להלן בסתם נלקח משם.

(140) 'לשמע און' עמ' 20.

"שהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעובי הסכך, ליצור נקב שיוכלו לראותו בעדו¹⁴¹ [המכסים את הסוכה מפני הגשם בכיסוי פלסטי הצמוד לסכך מעליו, אם יש חלל טפח ביניהם, או שהוא מתחתיו אפילו אין ביניהם חלל טפח¹⁴², ידאגו שישאר (מחוץ לחלק המגולל) טפח פרוס לפני החג, כדי שהיו מותרים לפתוח את המכסה כשנכנסים לסוכה בחג].

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה¹⁴³. [אבל הבונים סוכם בגינה, ברור שחובתם להכין לה רצפה מיוחדת כדי שיוכלו לאכול בה בשבת וביום-טוב ללא חשש השקיה].

אין מנהגנו בנוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על הדפנות¹⁴⁴.

בסוכת 770 (ובשאר הסוכות שבשכונה) רגילים לנהוג כבסוכת הרבי עצמו, שהיה בה רק היופי של הדפנות והסכך עצמם (והשתדלו להרבות בזה) ותו לא.

ארבעת המינים:

אין מדקדקים לשלם עבור ארבעת המינים קודם החג דווקא¹³⁹.

קבלה בידינו מאדמו"ר הזקן, להדר לברך על אתרוג מקלבריה. גם בימינו, שיש אתרוגים משתלילי קלבריה באה"ק ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים מקלבריה¹⁴⁵.

מראה האתרוג צריך להיות צהוב (כמראה שעווה), ולא כהמדקדקים שהיה מקצתו ירוק¹⁴⁶. לוקחים לולב שאין עליו כפופים (את הכפיפות מכנים בשם 'קנעפלאך' ['כפתורים']).

(141) 'התועודיות' תש"נ ח"א עמ' 164.

(142) כיסוי מעל הסכך ללא חלל טפח אינו נחשב לאוהל (עיי' שו"ע אדמוה"ז סי' תר"מ ס"י), אך מתחתיו אסור אפילו כשאין חלל כלשהו, כדעת ה'לבושי שרד' שם (שו"ע"ר שם, ודלא כמ"ש המשנה 'ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי מגדים).

(143) ספר-המנהגים. אבל הבונים סוכם בגינה, חובתם להכין לה רצפה מיוחדת, לבל ייכשלו בהשקיה בשבת ויו"ט (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' שלו ס"ט).

(144) ספר-המנהגים, 'אוצר' עמ' רסז, וש"נ הטעם.

(145) אג"ק ח"ג עמ' קי וחלק י עמ' צה.

(146) ולכאורה לפי זה, אם יש אפשרות עד"מ לקנות צהוב רק עם כתמי-עלים ('בלעטלאך') שהזירות מהם היא רק הידור של יופי, יש להעדיף את הצהוב. ולפלא שרבים מאנ"ש אין מקפידים ע"ז, ובפרט שאף הקונים אתרוג (מקומי) בימים האחרונים, יכולים למצוא צהובים לרוב.

שלמות התשובה – עבודה מתוך שמחה

בשבת תשובה באים לשלמות התשובה ומתוך שמחה ועונג • גם שם הפרשה 'וילך' רומז להליכה באין ערוך הנעשית בתשובה • ה'שמחת תורה' שנרמזת בפרשה, בסיום התורה על-ידי משה רבנו – מדגישה את השמחה שבעבודת התשובה • והקשר של כל הנ"ל ליום היארצייט של הרבנית האם חנה נ"ע • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שבת – עניינה תשובה, "שבת אותיות תשב"⁵, ובתשובה עצמה – לא (רק) תשובה תתאה, שצריך להיות לפני יום השבת, אלא תשובה עילאה⁵. ועל-אחת-כמה-זוכמה בשבת שובה, השבת שבעשרת ימי תשובה – שהרי, כשם שבכל עשרת ימי תשובה גדלה מעלת התשובה לגבי כל השנה, כפסק דין הרמב"ם⁶ "אף-על-פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה ימים שבין ראש-השנה ליום-הכיפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד", כמו כן גדלה מעלת התשובה דשבת שובה לגבי כל שבתות השנה⁷.

ובפרט שהשבת של עשרת ימי תשובה היא שלימות כל עשרת ימי תשובה, כי ביום השבת נעשה העילוי והשלימות ("ויכולו"⁸) של כל הימים שלפני זה, כולל גם ראש-השנה, התחלת עשרת ימי תשובה, וממנו מתברכים כל הימים שלאחרי זה⁹, כולל גם יום-הכיפורים, סיום וחזרת עשרת ימי

א. בשבת זו, השבת של עשרת ימי תשובה – הנקראת "שבת שובה" או "שבת תשובה"¹⁰ – קורין בשנה זו (כבכמה שנים) פרשת וילך. ועל-פי הידוע² שפרשיות התורה שייכות לזמן שבו קורין אותן בצייבור, יש לבאר קשר ושייכות שבת שובה לפרשת וילך.

ועניין נוסף בשבת שובה בשנה זו – קביעותה בימי החודש בו' תשרי, ה"יארצייט" של אמי מורתי ע"ה³, אשר, מכיוון שכל ענייני העולם (ועל-אחת-כמה-זוכמה הסתלקותה של אשה צדקנית בישראל) הם בהשגחה פרטית, בוודאי יש קשר ושייכות בין ה"יארצייט" לשבת שובה ופרשת וילך. והעיקר – לא רק ביאור שייכות העניינים, אלא הלימוד וההוראה בעבודה בפועל, "החי יתן אל לבו"⁴, כדלקמן.

ב. עניינה של שבת שובה הוא – שלימות התשובה:

- 1) שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ד ס"ח. סתכ"ט ס"ב (שובה). סתקפ"ב ס"ד (תשובה). וראה לקו"ש ח"ד עמ' 144 הערה 9 וש"נ. וראה גם שיחות שבת שובה תשד"מ. תשמ"ו.
- 2) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א). וראה גם "היום יום" ב' חשוון. סה"ש תש"ב עמ' 29 ואילך.
- 3) נסתלקה בעלות המנחה דשבת שובה, ו' תשרי תשכ"ה – כקביעות שנה זו.
- 4) קהלת ז, ב.

- 5) אגה"ת ספ"י. לקו"ת פרשתנו (דרושי ש"ש) טו, ג.
- 6) הל' תשובה פ"ב ה"ז.
- 7) להעיר ממ"ש בסידור האריז"ל (במקומו) ששבעת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, הכוללים כל שבעת ימי השבוע, מתקנים ומשלימים כל שבעת ימי השבוע דכל השנה, ועפ"ז, יום השבת דעש"ת מתקן ומשלים השבתות דכל השנה כולה.
- 8) בראשית ב, א. וראה אוה"ת עה"פ. לקו"ת בהר מא, א. ובכ"מ.
- 9) ראה זח"ב סג, ב. פח, א.

יום חמישי

"א בתשרי

מוצאי יום-הכיפורים:

כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "המנהג 'שהש"ץ במוצאי יום-הכיפורים צריך להיות מי שיש לו אב ואם" – לא ראיתי. ובבית-הכנסת כאן אין נוהגין כן"¹¹⁶.

תפילת ערבית¹¹⁷ והבדלה – בקיטל וטלית, אבל ככובע, והטלית על הכתפיים¹⁰⁵.

מי ששכח ואמר 'המלך הקדוש' או 'המלך המשפט' אינו חוזר¹¹⁸, אבל אם אמר 'זכרנו לחיים' פוסק ומתחיל 'מלך עוזר', ואם כבר אמר 'וכתבנו בספר החיים' – גומר תפילתו, ומתפלל שוב בתורת נדבה¹¹⁹.

במוצאי יום-הכיפורים אומרים: 'גוט יום טוב'¹⁰⁵. ובליובאוויטש, באולם הקטן, הכריזו זאת¹²⁰.

"מי שכבה נרו ביום-הכיפורים... תקנתו שידליקנו שוב במוצאי יום-הכיפורים ולא יכבנו עוד אלא יניחנו לדלוק עד גמירא, וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה נרו במוצאי יום-הכיפורים, לא הוא ולא אחר, אלא יניחנו לדלוק עד גמירא"¹²¹.

צום יום-הכיפורים הוא כ"ו שעות¹²², ויש להקל בזה ולצום קצת יותר מכ"ה שעות¹²³.

קודם הבדלה וקידוש לבנה צריך ליטול ידיו שלוש פעמים לסירוגין עד פרק הזרוע, כמו

(116) אג"ק ח"ג עמ' רכ.

(117) המתפלל במניין מנוסח אחר, ומיד אחרי 'תתקבל' מתחילים ערבי – לכאורה עליו לסיים תחילה את 'אין כאלוקינו', 'עלינו', 'אל תירא' ואך צדיקים, וט' פרקי התהילים, ורק אחר-כך יתחיל להתפלל ערבית – למרות שעל-ידיה הוא מפסיד את הקשר בין 'ברכו לברכות ק"ש (ראה שו"ע אדמו"ר ס' נד ס"ג. משנ"ב ס' רלו ס"ק א). זאת ע"פ מנהגו שאין "מהפכין הצינורות", וק"ו כאן, שהרי תפילת ערבית שייכת כבר ליום הבא.

(118) שעת"ש ס' קיח ס"ק א. דה"ח ס' לג. מו. עב.

(119) קצה"ש ס' כא ס"ד ובבדה"ש שם ס"ק ט.

(120) סה"ש תרצ"ז עמ' 155 (כאחד מ"המנהגים המקובלים, שיש להם יסוד").

(121) שו"ע אדמו"ר ס' תרי ס"ח.

(122) סה"ש תש"ה עמ' 21.

(123) אג"ק ח"ג עמ' רצו (ע"פ המכתב המקורי, הגרש המופיע בו

אחר תיבת "שלדיד", הוא טה"ד. וא"כ, תיבה זו משמעה: לדעת

הרב).

(124) לצורך שלילת התפשטות הטומאה לאחר סור קדושת היום – לקו"ש ח"ט עמ' 386. לפני קידוש לבנה – לוח כולל-חב"ד (וכן הורה הרבי במוצאי ת"ב, ס' משבחי רבי עמ' 151). עושים זאת רק כעת, עם תום שעות הצום, ולא לפני ערבית (וכיוון שעסוקים בתפילה, א"צ כלל ליטול ידיים אז).

(125) שו"ע אדמו"ר ס' תרכד ס"ה.ו. מדליקים אבוקה, או מדליקים נר ומקריבים את שלהבתו לנר ששבת, ומברכים על שניהם יחד.

(126) 'אוצר' עמ' רמח.

(127) ראה אופני הנהגה שונים ב'אוצר' שם.

(128) לוח כולל-חב"ד.

(129) שו"ע אדמו"ר שם ס"ט, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רמו. וראה 'אוצר' עמ' רנ.

(130) לשמע'און עמ' 145 בשם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. וראה 'אוצר' עמ' רנא.

תשובה, שלימות התשובה, "זמן תשובה לכל... קץ מחילה וסליחה לישראל"¹⁰.
ונמצא, שבשבת שובה נעשה עניין התשובה בתכלית השלימות, ומתוך שמחה ותענוג, שהרי תשובה בכלל צריכה להיות בשמחה¹¹, ועד ש"אין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה, כמשל בן מלך שהיה בשביה כו' ויצא לחפשי אל בית אביו המלך"¹², ועל אחת כמה וכמה תשובה עילאה שהיא "בשמחה רבה"¹³, כמודגש גם באופן עבודת יום השבת - "וביום שמחתכם אלו השבתות"¹⁴, עניין השמחה, "וקראת לשבת עונג"¹⁵, עניין התענוג.

ג. ויש לקשר כל זה לפרשת השבוע - פרשת וילך: "וילך" (שם הפרשה, המורה על תוכנה) עניין ההליכה - מורה על הילוך ועלייה מדרג לדרגא, עלייה עד באופן של הליכה אמיתית, שפירושה - שנעקר לגמרי ממקומו הקודם, היינו, שמתעלה לדרגא שבאין ערוך לדרגתו הקודמת, כי כל זמן שנמצא בדרגא שיש לה ערך ושייכות לדרגא הקודמת, לא נעקר עדיין לגמרי מדרגתו הקודמת¹⁶. ובוזה נרמזת השייכות לעניין התשובה - שהיא באופן של הליכה, שנעקר לגמרי ממקומו ודרגתו הקודמת: תשובה (כפשוטה) היא - ש"גמור בלבו לבל ישוב עוד לכסלה כו"¹⁷, ו"יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם"¹⁸, ועד שנעשה מציאות חדשה לגמרי, "אני אחר ואינו אותו האיש שעשה אותן המעשים"¹⁹.
ומזה מובן גם בנוגע לעבודת התשובה ד"הרוח תשובה אל האלוקים אשר נתנה" (עיקר ושלימות

10) רמב"ם שם ה"ז.

11) נוסף על חיוב השמחה בכל ענייני התומצ, ועאכו"כ בתשובה, שעל ידה נעשה התיקון והשלימות בענייני התומצ (ראה לקו"ת אחרי כו, ד. פרשתנו סה, סע"א. ובכ"מ).

12) תניא פל"א (מ, סע"א ואילך).

13) אגה"ת ספ"א.

14) ספרי בעלותך י"ד, י"ד.

15) ישעיה נח, יג.

16) ראה לקו"ת שלח לח, ד. סה"מ תר"ס ע' קח. אע"ר ע' סט ואילך. ועוד.

17) אגה"ת פ"א (צא, רע"א).

18) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב.

19) שם ה"ד.

התשובה)²⁰ - שעניין זה הוא באופן של הליכה, שנעקר לגמרי מדרגתו הקודמת²¹, ומתעלה לדרגא נעלית יותר שבאין ערוך, דוגמת העילוי של בעלי תשובה לגבי צדיקים²².

ובסגנון אחר קצת: שבת שובה הוא עניין של הליכה בעילוי אחר עילוי בעבודת התשובה עצמה - למעלה מהתשובה בכל השנה כולה, כולל גם התשובה בשבתות השנה כולה - עילוי באופן של הליכה, באין ערוך לגבי דרגות התשובה שלפני זה. ד. וגם עניין השמחה שבעבודת התשובה מודגש בפרשת וילך:

בפרשת וילך מסופר אודות "גמרה של תורה" - "ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים גו"²³, "כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו"²⁴, ובהמשך הכתובים²⁵ - "ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת על ספר עד תומם ויצו משה את הלויים... לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלוקים וגו"²⁶.

וכאן רואים דבר נפלא (שכמה לא שמו לב עליו) - שעניין "שמחת תורה", שמחה לגמרה של תורה²⁷, שייך גם לפרשת וילך שבה מפורש בתורה העניין של "גמרה של תורה"²⁸, ובמילא, יש כבר בפרשת וילך (מעין ודוגמת) השמחה של שמחת תורה - שלימות השמחה ב"זמן שמחתנו", למעלה משמחת שבעת ימי הסוכות (שבעת ימי ההיקף),

20) קהלת ז, יב. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.

21) שהרי, גם עבודת התשובה דצדיקים היא באופן ד"אסורה מכאן" (ראה ד"ה ביום השמיני שלה גו' תשמ"א ס"ד (סה"מ מלוקט ח"ב עמ' קל"ז). וש"נ).

22) ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה גם לקו"ת פרשתנו סה, א. ובכ"מ.

23) לא, ט.

24) פרש"י עה"פ.

25) שם, כד ואילך.

26) ואף שבפסוק זה לא נסתיימה עדיין התורה (שהרי ישנם עוד ב' פרשיות) - כבר פירש רש"י לעיל "כשנגמרה כולה נתנה כו", היינו, שכתוב זה נאמר על העתיד, ובפרט שזהו עתיד הקרוב, שהרי "גמרה כולה" בו ביום (במכ"ש וק"ו מענייני נבואה שבתורה בנוגע לאחרית הימים).

27) טור ורמ"א או"ח סת"ס ט. וראה זח"ג רנו, ב.

28) ומבחינה מסויימת, עוד יותר מאשר בסוף פרשת ברכה - לא רק "גמרה של תורה" בפועל ממש, אלא "גמרה של תורה" כפי שנתפרשה בתורה (באופן נעלה יותר מהמציאות בפועל ממש).

הקרקע.

בשנים הראשונות, עמד הרבי ב'סדר העבודה', וישב רק לאמירת פיוט "כאוהל הנמתח".

"אתה כוננת" צריך הש"ץ לומר כך: להכריז 'אתה', להפסיק קימעה, ואחר כך להמשיך ולומר "כוננת עולמך..."¹⁰².

"מה שאומרים בסדר עבודה... 'חטאו, עו, פשעו... בני ישראל' - אנו מדמין עצמנו כאילו אנחנו אותן 'בית ישראל', ויפה עושים המכים על ליבם כדרך שעושים באמירת 'אשמנו'¹⁰³.

לאמירת 'זההנהים' עמד הרבי ממקומו (וכן לקטעים נוספים, גם בשנים שישב ברוב 'סדר העבודה').

הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: בכריעה - תחילה כריעה על ברכיו וגודלי רגליו. אחר כך, על גודלי ידיו, וההשתחוואה (מתרומם מברכיו. במצחו מגיע עד הרצפה, ונשאר עומד על אצבעות רגליו וגודלי ידיו)¹⁰⁴.

בין תפילת מוסף לתפילת מנחה מפסיקים, אם אפשר, לכל הפחות שלושת רבעי שעה¹⁰⁵.

קריאת התורה במנחה - בנגינת הטעמים הרגילה¹⁰⁶.

אין נשיאת כפיים במנחה, והש"ץ אומר: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו..."¹⁰⁷.

זמן תפילת 'נעילה' מתחיל כשהחמה בראש האילנות, היינו קרוב לתחילת השקיעה¹⁰⁸.

לפני 'אשרי' פותחים את הארון, ונשאר פתוח

הש"ץ מסיים לאומרו בקול, אומרים זאת הציבור, ואז יאמר אותן פסוקים. וע"ע.

102) סה"ש תש"ד עמ' 26-25.

103) שו"ע אדמוה"ז סי' קיג סו"ס ג.

104) 'רשימות' ד' עמ' 10 - 'רשימות היומן' עמ' קסא, וש"נ. וראה 'אוצר' עמ' קלב.

105) ספר המנהגים עמ' 59. אדמו"ר מהורש"ב ואדמו"ר מהור"י צ"ל למדו ביוה"כ את כל שיעוריהם הקבועים, גם השיעורים בנגלה, אבל על לימוד משניות ונמ' מסכת יומא ראה לעיל בהערה 78 ובפנים.

106) 'אוצר' עמ' רלג.

107) ויש לברר אודות הי"ג מדות הנאמרות בקטע "יום קוראי בשמן" שבסיום ה'סליחות' בחזרת הש"ץ דמנחה, שנדפסו באותיות רגילות, ולכן אין אומרים אותן בקול יחד כנהוג תמיד באמירת י"ג מידות (והרי זה דבר הנאמר בציבור דווקא).

108) שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ג ס"ב.

עד אחרי התקיעה¹⁰⁹.

בחצי קדיש שלפני תפילת נעילה ובקדיש תתקבל שאחריה, אומרים "לעילא ולעילא מכל"¹⁰⁵.

בנעילה אומרים "חתמנו" (בתפילה וב'אבינו מלכנו', במקום "כתבנו"), "וחתום" (במקום "וכתוב"), "ניזכר ונחתם" (במקום "ניזכר ונכתב").

אומרים "היום יפנה" גם אם כבר העריב היום¹⁰⁵. בפיוט "ה' ה' - אזכרה אלקים ואהמיה", כמדומה שאומרים י"ג מידות רק בפעם הראשונה (ולא כפזמון בין בית לבית)¹¹⁰.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נהג לומר "ואוצרך הטוב לנו - תפתח", עם הפסק לפני תיבת "תפתח", ו"לנו" נמשך למעלה¹¹¹.

אין נשיאת כפיים, אפילו עוד היום גדול¹¹².

באמצע קדיש תתקבל, אחרי 'אמירן בעלמא ואמרו אמן', מנגנים 'מארש נפולין'¹¹³, ואחר כך תוקעים תקיעה אחת¹⁰⁵.

מעיקר הדין, מותר לתקוע אפילו בין השמשות¹¹⁴. אבל כמה פעמים אירע בבית המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שהש"ץ סיים תפילת נעילה לפני צאת הכוכבים, והאריך כ"ק אדמו"ר בניגון "אבינו מלכנו" וניגון מארש נפולין עד צאת הכוכבים¹¹⁵. ומאחר שהמון העם סומכים על התקיעה ומסיימים מיד אחריה את הצום, יש להיזהר בכל מקום שלא לתקוע לפני צאת הכוכבים.

109) ספר המנהגים עמ' 64. לוח כולל חב"ד.

110) כן מסר הרה"ח דה'אוצר. מאידך, הרה"ח ר' נחום ש' קפלן (המשמש כש"ץ בבית חיינו) מסר, שאומרים הי"ג מידות גם כ'פזמון' בין בתי הפיוט, ולכן נשאר כך במחזור החדש ש"ל בשנים האחרונות ב.ג. וצ"ע.

111) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא. ובלקו"ד ח"א דף נטא, איתא מהא"י טעמא לעשות אתנחתא אחר תיבת 'ואוצרך'.

112) ספר המנהגים (שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ג ס"ח, כדעת הרמ"א שם). וראה 'אוצר' עמ' רמ. וצ"ע שבלוח כולל חב"ד מוזכר 'נשיאת

כפיים' (כדעת השו"ע וכל' ונמנה ירושלים, אף שבפועל בין אנ"ש גם בירושלים ת"ו אין מספיקים זאת. וראה נטעי גבריאל ר"פ סה).

113) ספר הניגונים, ניגון קע.

114) שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ג סעיף יא.

115) 'אוצר' עמ' רמב.

אין מברכים "שעשה לי כל צרכי"⁹¹.
 "כל מי שמכוון בעת התחלת 'אדון עולם', כתב ר' יהודה חסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון: 'ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע-רע בראש-השנה ויום-הכיפורים בתפילתו, ואויביו נופלין לפניו'⁹².
 הרבי עמד באמירת הפיוטים 'האדרת והאמונה' ו'לאיל עורך דין' בחזרת הש"ץ.
 כפתיחת הארון להוצאת ספר-תורה אומרים שלוש פעמים "ג מידות, ואחר-כך "ריבוננו של עולם", ככתוב במחזור.
 קוראים בתורה, חוץ מן המפטיר⁹³, בניגון המיוחד לימים הנוראים, וכן גם באמירת 'יעזור', קריאת העולים לתורה, ברכות התורה, ו'מי שברך'⁹⁴.
 בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית"⁹⁵.
 מי שיש לו אב ואם – יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות⁹⁶. אב"ל (רח"ל) בשנה הראשונה למות אביו או אימו, נשאר בבית-הכנסת, אך אינו אומר 'זכור'⁹⁷. אחר-כך אומרים "אב הרחמים".

גם מי שאינו מזכיר נשמות יאמר "אב הרחמים"⁹⁸.
 אם יש מילה בבית-הכנסת, מלים קודם 'אשרי'. ומברכים על הכוס ומטעימים לתינוק הנימול, חוץ ממה שנותנים לו לטעום כשואמרים "בדמיך חיי". אם המילה מחוץ לבית-הכנסת – יחזירו את ספר-התורה לארון הקודש לפני שיוצאים⁹⁹.
 ונתנה תוקף: (הרבי עמד באמירת פיוט זה) הש"ץ מתחיל, והציבור אומר עד "את גזר דינם". אחר-כך הש"ץ אומר בקול מ"כבקרת" עד סוף הקטע, והציבור מתחיל "בראש השנה" עד "ומי ירום". אז אומר הש"ץ בקול את כל הקטע, ובסיימו אומרים הציבור ולאחריהם הש"ץ בקול רם "ותשובה... הגזירה". שוב אומר הציבור "כי כשמך... וכחלום יעוף", והש"ץ אומר (או עכ"פ מסיים) את הקטע בקול, ואז אומרים הציבור ולאחריהם הש"ץ בקול רם "זאתה הוא... וקיים", ואז אומרים הציבור "אין קצבה" עד גמירא כשהש"ץ מסיים את הקטע בקול מתחיל הש"ץ "כתר"¹⁰⁰.

מכינים מגבות וכדומה כדי לפורסן, להפסיק בין פני המשתחוים בעלינו¹⁰¹ וב'הכהונים' לבין

הלכה ומנהג יו"ד עמ' שפג "לומר באופן שלא יהיה ניכר", וחבל שנשמטה שם), הובאה בשלימותה ב'אוצר עמ' רכ"ב. (98 הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ ע' – המלך במסיב' ח"ב עמ' נח. ושם, שפעם בשנת תשי"ו הורה הרבי למוכיר הר"ל של גרונר שיאמר זאת.

99) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר ס' תרכ"א ס"ה. (מש"כ שם לומר איזה מזמור, צ"ע, שהרי הש"ץ אומר פסוקי 'ידעת... לפני הקדיש. ואולי ע"פ מש"כ בפסקי הסיפור אות סה, שלדעת אדה"י לא די בפסוקים מלוקטים וצ"ל מזמור דווקא. וראה 'התקשרות' גיליונות: תשנ"ז, תשפ"א, תשצ"ו).

100) המתפלל במניין (נוסח פולין) שאומרים "כתר" בכל תפילות היום, לכאורה יענה עמהם כנוסחתם, ע"פ פשוט לשון האריז"ל "לומר כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מלה במלה" (שו"ע אדמו"ר ס' קה סו"ס א. וראה בס' הפסק בתפילה מהד"ק עמ' פ. וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ו חאו"ח ס' י' סוף אות ד).

101) הנה 'עלינו' הוא חלק בלתי-נפרד מהתפילה (וכש"כ ברה"ה), ולפלא שנפץ שלאחר הכריעה, הש"ץ והציבור מסיימים אותו בלחש. ולפי הלשון במחזור השלם אודות הפסוקים שאומרים "קבלה מהרוקח" ברור שהש"ץ ממשיך נוסח עלינו בקול, ואז אומרים זאת הציבור בלחש (אמנם במהרי"ל ובד"מ ש"ל לאחרונה מכת"י ודומים ראשונים לא הביאו כלל נוסחא כזו – שמקורה בתיקון השער הכולל פמ"ג ס"ק יג – אלא כהנוסח בקצת מחזורים ובמהרי"ל שדחה שם, שכאשר הקהל אומר "הוא אלקינו", יאמר הש"ץ פסוקים אלו. ואולי היה המנהג שלאחר

ואולי יש לומר – למעלה אפילו מהשמחה בשמיני-עצרת (שומר ההיקף), שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה (כידוע²⁹ שהשמחה של שמחת-תורה היא עניין בפני עצמו, אפילו בארץ-ישראל, שעושיין שמחת-תורה בשמיני-עצרת).
 ונמצא, שהקריאה דפרשת וילך ("גמרה של תורה") בשבת שובה מדגישה יותר את השמחה שבעבודת התשובה, עד לשלימות השמחה דשמחת-תורה³⁰, ולא עוד, אלא, שממנה מתברך יום-הכיפורים – תכלית שלימות תשובה, שהיא מתוך שמחה³¹, עד כדי כך, שאפילו העינוי דיום-הכיפורים (אינו עניין של צער, כמו שאר התעניות, אלא אדרבה) הוא עניין של עונג, בחינת "אז³² תתענג על הוי"³³, כי, התשובה דיום-הכיפורים היא מצד גילוי בחינת היחידה שבנפש, "יחידה ליחדך"³⁴ (כמבואר בארוכה בדרושי חסידות).

ה. וכל זה קשור גם עם עניין ה"ארצי"יט":
 "ארצי"יט" קשור עם הסתלקות הנשמה מהגוף – "הרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה", שזהו גם התוכן הפנימי של עבודת התשובה, "עיקר התשובה הוא כמו שכתוב והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה"²⁰, גם בהיותו נשמה בגוף, לאורך ימים ושנים

29) ראה בארוכה לקו"ש ח"ט עמ' 225 ואילך.
 30) להעיר, ששלימות השמחה דשמחת היא לאחרי ומצד עבודת התשובה דיוהכ"פ (ראה בארוכה ד"ה ביום השמיני-עצרת תש"מ (סה"מ מלוקט ע' שסג ואילך). וש"נ).
 31) להעיר, שביהכ"פ "ניתנו בו לוחות אחרונות", ונקרא "יום חתונתו" (משנה סוף תענית ובפרש"י) – שלימות השמחה.
 32) "ישע"י נח. יד. וראה לקו"ת ויקרא בסוף ההוספות (נד, ד). ובכ"מ.

33) ועד ששייך גם לעניין דאכילה ושתייה – כדאיתא בפע"ח (שער יוהכ"פ פ"א) שהתענית דיוהכ"פ הוא "סוד אכילה ושתייה פנימית", ועפ"ז מובן מארז"ל (יומא פא, ב. וש"נ) "כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי" – שע"י האכילה בערב יוהכ"פ מתעלה ("מעלה כו' הכתוב") לדרגה נעלית יותר, שגם התענית דיוהכ"פ תהיה קשורה עם עניין של אכילה, אכילה פנימית (ראה בארוכה ברכות ערב יוהכ"פ תשמ"ז ס"ח. תשמ"ח ס"ד. ועוד).

34) להעיר ממאמר הזהר בפרשתנו (רפג, א) "זכאין אינון ישראל דקב"ה ארעיי בהו כו", ובלקוטי לוי"צ (ע' תס) ש"אתרעיי הוא רצון, בחי' כתר" – שלכן, מגיעים בבחי' הרצון דלמעלה, עד לפנימיות הרצון, תענוג.

טובות, עד לחיים נצחיים.
 ויש להוסיף, ששייכות יארצי"י לתשובה היא בגילוי יותר ביארצי"י של האם – כידוע³⁵ שתשובה עילאה היא בבניה, שנקראת "אם הבנים"³⁶, שממנה נמשך לבחינת הבנים, ז"א ומלכות, מדות ומעשה. ולהעיר גם מהראשי תיבות שבשמה של בעלת היארצי"י – "חנה" – חלה, נדה, הדלקת הנר³⁷, ג' המצוות שעלי"ן נעשה תיקון חטא אדם הראשון, חלתו של עולם, דמו של עולם ונרו של עולם³⁸, שזהו עניין התשובה. וזכה נרמז גם הראשי תיבות "החן"³⁹ – ש"חן" קשור עם י"ג מדות הרחמים, שלימות התשובה, והתוספת ה"א" – יש לומר לרמז על המשכה לעולם הזה שנכרא בה"א⁴⁰.
 וקשר ה"ארצי"י לפרשת וילך – שבתחילתה מסופר אודות הסתלקותו של משה, רעיא מהימנא⁴¹, "בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום", "היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי וביום זה אמות"⁴².

1. [...] ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

בעמדנו בשבת שובה פרשת וילך – יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בעבודת התשובה ("והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה", נשמות בגופים) בעילוי אחר עילוי, ובאופן של הליכה ("וילך"), שלא בערך לגבי דרגת התשובה שלפני זה, ומתוך שמחה, עד לשלימות השמחה, בדוגמת השמחה של שמחת-תורה, כנ"ל בארוכה.

(קטעים משיחות שבת פרשת וילך, ו' תשרי ה'תשמ"ט. התוועדות תשמ"ט, כרך א, עמ' 44-38 – מוגה)

35) אנה"ת ספ"ח (מרע"מ פ' נשא קכג, סע"א. וכן שם קכב, א. ועוד). שם רפ"ט.

36) ושייך גם לעניין השמחה – "אם הבנים שמחה".
 37) מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) – בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).

38) ירושלמי שבת פ"ב סה"ו. נחומא ר"פ נח. ב"ר ספי"ז.
 39) מגלה עמוקות שם.
 40) מנחות כט, ב.

41) שישנו ופועל בכאו"מ ישראל (ראה תניא רפמ"ב).
 42) פרש"י עה"פ – מר"ה יא, א. וש"נ.

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

ה' בתשרי, ערב שבת שובה

מנהגי בית הרב להדליק לשבת תשובה 'תשובה ליכט' (=נר תשובה)¹. נר זה היו קולעים מפתילות, פתילה לכל אחד ואחד מבני הבית². דייקו לעשותם משעווה. כשהתקינו את הפתילות בנר, היו קוראים בשם מי שעבורו מכינים את הפתילה³. הרבי התבטא ש"מנהג חב"ד להדליק שלושה נרות תשובה"⁴.

שבת קודש פרשת וילך

ו' בתשרי, שבת שובה

"כל ענייני שבת שובה שייכים לכל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים והטף, כמנהג ישראל שבאים כולם לבית הכנסת ושומעים קריאת התורה וכו"⁵. "בשבת שובה – מתקן ומעלה את כל שבתות השנה, כי התשובה דשבת תשובה היא נעלית גם מהתשובה דכל שבתות השנה"⁶.

בשבת שובה יש להחליט החלטות טובות: להוסיף בכל ענייני העבודה בתורה, עבודה וגמילות חסדים (כולל גם צדקה בשבת – עלידי הכנסת אורחים בסבר פנים יפות וכיו"ב)⁷. בשבת שובה דורש הרב מהלכות החג, "והעיקר – לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשו, ולא כמו שנוהגין עכשיו"⁸. * היום הוא יום השנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסון, בת הרב הגאון והחסיד ר' מאיר שלמה ובת הרבנית הצדקנית מרת רחל, אשת הרב הגאון והחסיד והמקובל ר' לוי יצחק, אם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. נפטרה בשבת שובה תשכ"ה, בעלות המנחה, ומנוחתה כבוד בניו ירוק. בנה, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, נהג להתוודע ביום זה, גם כשחל בחול. כמו כן יסד על שמה את 'קרן חנה', ובהתוועדות ו' תשרי, כשחל בחול, נהג לערוך מגבית בעבור קרן זו. גם נוסדו כמה וכמה מוסדות חינוך בארה"ק ובעולם הנקראים 'בית חנה'. ערבית: בברכת 'מגן אבות' אומרים 'המלך הקדוש'. סעודה: יש מאמר של אדמו"ר הזקן: 'להבין עניין אכילת הדבש עם המוציא בראש השנה עד אחר הושענא רבא', והעיר על זה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: 'צריך עיון אם הכוונה רק לסעודות שבת ויום טוב... וסעודות ערב יום הכיפורים'.

(7) 'התוועדות' תנש"א ח"א עמ' 24. וראה פירוט בזה ב'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ובספר 'ש תשמ"ט ח"א עמ' 222.

(8) שו"ע אדמו"ר סי' תכט ס"ב. נתבאר בלקוטי שיחות ח"ג עמ' 953 (בלה"ק עם הוספות ב'תורת מנחם – התוועדות' (כד) תשי"ט ח"א עמ' 25) וסוכם ב'שולחן המלך' שם, שכיוון שצריך ללמד דרכי עבודת ה' בקיום המצוות בכלל, לא נזכר שצריך לדרוש גם הל' י"כ, כי גם זה נכלל ב'דרכי ה' שם, עיי"ש.

'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות – לא יברכה עתה⁷⁶. מחזירים את ספרי התורה וסוגרים הארון. תפילת ערבית: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – אומרים בקול רם⁷⁸. אחר עלינו – קדיש יתום, ארבעה מזמורי תהילים א"ד (באמירת שמות הוי"ה שבהם, מכוונים שניקוד כל שם הוא כמו בתיבת 'בכרית', כנדפס במחזור), קדיש יתום. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג לומר אחר כך את כל התהילים (והתחילו שוב מתחילתו)⁷⁹. לעניין לימוד מסכת יומא ביום הכיפורים, כתב הרבי "אבל לא ראיתי שרבים נוהגים כן. ולולי דמסתפינא לומר – אפילו לא מספר ניכר כלל. ובדבר הרגיל ונעשה בפרסום, 'לא ראינו' – ראה"⁸⁰. קריאת שמע שעל המיטה – כמו בשבת ויום טוב. 'ברוך שם...' – בקול רם. אין אומרים תחנון ו'על חטא'⁸¹. קודם השינה אומרים תשעה מזמורי תהילים: ככד קלב⁸². מי שצריך לאכול ביום הכיפורים⁸³, אינו

(78) שם ס"ט.

(79) 'אוצר' עמ' ריב"ג [בס' שבחי המועדים עמ' 46 הביא שהוא מנהג ותיקין, משל"ה מסכת יומא].

(80) מענה משנת תשמ"ה ('אוצר' עמ' רלב), למרות שהמנהג נזכר ונתבאר בשו"ע רבינו סי' תרכ"א סט"ז.

(81) ספרי המנהגים עמ' 59.

(82) ספרי המנהגים עמ' 54. משמעות 'קודם השינה' (ולא 'קודם קריאת שמע שעל המטה') היא, לכאורה, בזמן הקרוב ביותר לשינה (לפי נוסח אדמו"ר שאין מפסיקין במאומה בין ברכת 'המפיל לשינה'). ובמחזור"ש, הוצאת קה"ת כפר חב"ד, ימי הסליחות תשמ"ז ושלאח"י, נדפסו המזמורים הללו לפני ברכת 'המפיל'.

(83) לעניין שיעורי (כמויות וזמני) אכילה לחולה וכו' ביום הכיפורים – ראה 'שיעור מקווה' עמ' קפא. מדות ושיעורי תורה עמ' רמט. שיעור אכילה – 30 סמ"ק מוצק (נפח קופסת גפרורים רגילה), שיעור שתיה – כ"40 גרם/סמ"ק נוזל. אכילה ושתיה אינן מצטרפות. ממתנים בין כמות לכמות 9 דקות, ואם א"א – לפחות 7 או 6 דקות. ומאחר 30 סמ"ק אינם 30 גרם (ראה קובץ גידיל תורה, ברוקלין, גיליון סה סימן טד), הרי ממוצע הצפיפות בלחם לבן הוא 0.4 (12 גרם), בלחם אחיד 0.6 (18 גרם), וניתן ורצוי לדחוס את הלחם וכד' בתוך כלי המדידה ככל האפשר. ובפירות וירקות המשקל שווה בערך בלפח.

מקדש ואינו צריך לבצוע על לחם משנה. אבל אומר בברכת המזון 'עלה ויבוא', ואומר "ביום הכיפורים הזה, ביום סליחת העון הזה, ביום מקרא קודש הזה"⁸⁴. מחנכים את הילדים (בנים ובנות) – הבריאים מגיל תשע והכחושים מגיל עשר – להתענות לשעות. ובזמננו אין מדקדקים שיתענו בני שנים עשרה ובנות אחת עשרה כל היום⁸⁵. מה שנהגו המון העם לענות את התינוקות בליל יום הכיפורים, ואף כשצריכים לאכול מונעים זאת מהם – טעות היא בידם⁸⁶. ילדים הזקוקים לאכילה ביום הקדוש, יש להשגיח עליהם שלא יאכלו אכילה גסה, ושיברכו כדין⁸⁷. היוצא לבית הכיסא בליל יום הכיפורים אחר התפילה, ייגע במקומות המכוסים כדי שיצטרך ליטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו ולברך "אשר יצר" בידים טהורות. אבל ביום, דיי בכך שעשה צרכיו (אף ל'קטנים'), כדי ליטול כאמור, מכיוון שצריך להתפלל אחר כך⁸⁸. שחרית: ייטול ידיו רק עד סוף קשרי אצבעותיו. לאחר שניגב ידיו, מעביר המגבת על גבי עיניו, להעביר מהן חבלי שינה. אם עיניו מלוכלכות, מותר לרחצן להעביר הלכלוך ולא יותר⁸⁹. הכוהנים והלויים נוטלים ידיהם עד פרק הזרוע⁹⁰.

(84) שו"ע אדמו"ר סי' קפח ס"א; תרי"ח ס"ח (בשער הכולל פל"ד ס"ט כ' שבסידורו פסק שלא לומר זאת, אבל בפסקי הסידור אות קפה נחלק עליו). ואם שכח לומר 'עלה ויבוא', ונזכר אחר שסיים ברכת 'בונה ירושלים' – לא יחזור (קיצורו"ע סי' קלג ס"ח. משנ"ב ס"ו ס"ז).

(85) שו"ע אדמו"ר סי' תרט"ז ס"ה וסי"א.

(86) אלף המגן למט"א סי' תרט"ז ס"ה ק.

(87) אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ז עמ' ב.

(88) שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ג ס"ד.

(89) שם ס"ב ג. לענין נט"י – גם ספרי המנהגים עמ' 59, וביאורו באג"ק ח"ג עמ' קמו.

(90) לקו"ש ח"ט ס"ע 386, ממט"א תרי"ג ס"ח (ובשו"ע אדה"ז שם ס"ו, שדין הלויים שווה לדין הכהנים). גם בנטילת ידיים שחרית יטלו הכהנים עד פרק הזרוע (כדעת הקיצור שו"ע סי' קלג ס"ז – הוראת הרבי, 'אוצר' עמ' ריז. וראה דיון בזה בקובץ 'הערות הת' ואנ"ש' כפר חב"ד, גיליון קעב עמ' 28-31), ומ"מ ישובו ויטלו ידיהם לסירוגין במוצאי יום הכ"פ (לקו"ש

הכיפורים", ו"שהחינו" 58.

מרכים בנרות בבית הכנסת 59.

כל איש נשוי מדליק "א לעבעדיגע ליכט" [=נר חיים]. ולנשמת הוריו שנפטרו – נר נשמה 60.

חתן בשנת הנישואין שלו, שלבש ה'קיטל' לחופה, אינו לובשו ביום הכיפורים 61. אבל (רח"ל) בשנת האבלות – ילבשו 62. אין להיכנס בקיטל לבית הכיסא 63.

מתעטפים בטלית כנהוג, ומברכים עליו לפני השקיעה 64.

נועלים נעלי בד, גומי וכל סנדל שאינו של עור, ודלא כהמחמירים בזה 65.

לפני ההליכה לכל-נדרי – ברכת הבנים והבנות 66. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לברך אז את תלמידי הישיבה, כשהוא לבוש בקיטל ובטלית. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בירך את נכדו, כשידידו למעלה מראשה של כל אחת ואחת 67.

רבותינו נשיאנו היו מברכים בנוסח "יברכך" (עד כולל "ואני אברכם") 68.

אם יש שהות, יאמר כל אחד לעצמו (לפני פרקי

58 מחזה"ש, לוח כולל-חב"ד.

59 שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ד. לוח כולל-חב"ד.

60 במט"א סי' תרג"ח כתב, שאת נר הנשמה גם אשה (פנייה) מדלקת, ושמדליקים רק אחד (גם אם שני ההורים נפטרו, אבל להורה/הורים של הבעל מדליקים נר בנפרד). שם ובאלף-המגן סי' ק"ח ישנן דעות שונות איה מהנרות יהיה בביתו ואיה בבית הכנסת, ובשו"ע אדמו"ר סי' תרי"ד איתא, שנר חיים הוא בבית הכנסת (באג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ד עמ' קנב – שיש להניחו במקום שאינו עלול לכבות בנקל, עיי"ש). ולכן מביא בשבחי המועדים עמ' 44 שנר הנשמה יהיה בבית ויבדיל עליו במוצאי יום הכיפורים.

61 ספר-המנהגים עמ' 58. גם קיטל אחר לא ילבש, אג"ק ח"ו עמ' קעב. ומהלשון משמע, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא לבש בפועל את הקיטל בחופתו – ילבשו עתה, כי עניינו הוא "אחת בשנה".

62 'אוצר' עמ' קצח.

63 ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' כא ס"ג.

64 שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ג, לוח כולל-חב"ד. וראה פסקי הסיפור אות מב. ואין מסייר אותו בלילה, מפני שהדבר ידוע שאז אין מתכוונים לשם ציצית, אלא כדי להידימות למלאכים – ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ד.

65 'אוצר' עמ' קצו, מספר 'מאמרי אדמו"ר הקצרים' עמ' שלו (לענין י"כ), וספר-המנהגים עמ' 46 לענין תשעה באב.

66 ספר-המנהגים שם.

67 'אוצר' עמ' קצד.

68 שם עמ' קצה, ומציין לשיחת ליל שמח"ת וש"פ בראשית (ב) תשד"ב, עיי"ש.

התהלים שקודם כל-נדרי) וידוי – 'אשמנו' ו'על-חטא', וכן נהגו רבותינו נשיאנו 69.

יום רביעי

י' בתשרי, יום הכיפורים

ליל יום הכיפורים:

אין מדקדקים לומר כל-נדרי מבעוד יום 70.

לפעמים היה מורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לנגן 'אבינו מלכנו', ואחר-כך אמרו את תשעת מזמורי התהילים קטרוקכג שקודם כל-נדרי 71.

פותחים הארון ומוציאים לפחות שלושה ספרי-תורה 72. ומצווה גדולה לקנות החזקה 'ספר ראשון' 73. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להחזיקו 71.

שני אנשים כשרים פונים עם ספרי-התורה למקום הש"ץ (המצטרף לבית-הדין). עומדים עם ספרי-התורה בסמוך לו, ואין מקיפים את הבימה, ואין עומדים איתם על הבימה 71.

מתחילים: "ה' מלך, תגל הארץ".

"על דעת המקום... בישיבה של מעלה" צריך הש"ץ (בלבד) לומר בקול נמוך, אך באופן שהעומדים סביבו, שהם בית-דין, ישמעו 74.

פסוק "אור זרוע" – פעם אחת, ובקול רם.

כל-נדרי: גם הקהל אומר זאת בלחש (אך באופן שישמע לעומדים בסמוך), עם הש"ץ 75.

"ויאמר ה' סלחתי כדברך" – אומר הקהל ג' פעמים ואחר-כך הש"ץ ג' פעמים 76.

הש"ץ מברך 'שהחינו' בקול רם, והקהל מברך כל אחד לעצמו בלחש, ויזיירו לסיים קודם שיסיים הש"ץ כדי שיוכלו לענות אמן אחר ברכתו 77.

יש להכריז בבית-הכנסת, שמי שבירכו

69 לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר סי' תרו"ס ב, למרות שלא נדפס במחזור. אדמו"ר מהורש"ב היה מאריך קצת בוידוי זה ('רשימות היומן' עמ' קסח). הרבי היה אומר זאת בקביעות.

70 'רשימות היומן' עמ' רב, למרות האמור בשו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ד.

71 שם עמ' רב"ג.

72 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' כא.

73 סידור אדמו"ר. ובהמלך במסיבו' שם עמ' כב, שניתן לסדר 'מכירה פומבית' גם על שאר הספרים.

74 קובץ גידיל-תורה (ג.י.) גיליון ב עמ' נב בשם הרבי.

75 שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ג.

76 ספר-המנהגים עמ' 63.

77 שו"ע אדמו"ר שם ס"ח.

ומוצאי יום הכיפורים, או גם בימי השבוע".

שחרית: לפני התפילה, סיום שמו"ת החל מ'שביעי' למנהג רבותינו נשיאנו.

הפטרה: "שובה ישראל" עד 'ופושעים ייכשלו בם'; "מי איל כמוך" עד "מימי קדם" (הושע יד, ב"י. מיכה ז, יח"כ). נוהגים (להקפיד ביותר) שלא לקרוא קטן למפטיר בשבת זו.

מנחה: קוראים בפרשת האזינו. צדקתך. קדיש ותקבל. לדוד ה' אורי. עלינו. קדיש יתום.

בסעודה שלישית (בכל שבת) היה הרבי נוהג לטעום מזונות או פירות 9.

ערבית מוצאי שבת קודש: אין אומרים 'ויהי נועם', ואתה קדוש 10.

אין מקדשים את הלכנה עד מוצאי יום הכיפורים 11.

יום שני

ח' בתשרי

בתפילת מנחה אומרים תחנון.

יום שלישי

ט' בתשרי, ערב יום הכיפורים

מהיום ועד אחר ב' דראש-חודש מרחשוון אין אומרים תחנון 12.

סדר כפרות 13:

תרנגול לבן 14. זמנו – באשמורת הבוקר של

9 לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 60 (ומן הסתם אכל כזית), ע"פ המובא (גם כהוראה לרבים) בספר-המנהגים עמ' 34. ביאור הנהגה זו בלקו"ש כרך כא עמ' 84 (ובלה"ק, שערי הל' ומנהג או"ח ח"א סי' קנד).

10 לוח כולל-חב"ד.

11 רמ"א סי' ט"ו (לא הובא בשו"ע אדמו"ר שם, אך כן משמע בסיום מנהגי יוה"כ בספר-המנהגים עמ' 59).

12 לוח כולל-חב"ד, יא תשרי. גם הקורא ק"ש שהמ"ט אינו אומר תחנון, כיוון שנהגו כבר יו"ט אז, שהיו ממעטים בו בסליחות (שלא כער"ה), ראה שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ד.ה. ולדעת הגרמ"ש אשכנזי ע"ה בקשהמ"ט יש לומר תחנון.

13 באוצר' עמ' קעה, שגם כשטבלו רבותינו ג"פ, היתה הפעם הראשונה בין כפרות לשחרית (וראה 'רשימות היומן' ס"ע קסו, וש"נ). והרבי כנראה טבל רק אז. ומ"מ רבים טובלים לפני כפרות (ומנחה, והדה"נ).

14 יבחר בלבן רק אם מוזמן לפניו, שו"ע אדה"ז סי' תר"ה ס"ב.

ערבי-יום הכיפורים 15. הכפרות יהיו כפי חשבון בני-אדם שבבית, זכר לזכר ונקבה ולנקבה, ולמעוברת 16 שלושה: אחת בשבילה, וזכר ונקבה בשביל ספק הוולד 17.

אומרים "בני אדם" עד "מצאתי כופר" פעם אחת, ואחר-כך אומרים פעם אחת "זה חליפתי" עד "ולשולם", ובעת אמירת "זה חליפתי..." מסבכים שלוש פעמים את התרנגול/ת מעל הראש, וחוזרים ואומרים "בני אדם..." כסדר הזה עושים שלוש פעמים.

בסך הכול אמירת "בני אדם" עד "ולשולם" – שלוש פעמים. ובסך הכול מסבכים תשע פעמים 18.

15 סידור אדמו"ר. מי שאי-אפשר לו לעשות סדר הכפרות בערב יום הכיפורים, יקיים זאת יום או יומיים לפני-כן, כי כל עשרת-ימי תשובה ימי כפרה הם (ראה פרמ"ג סי' תרה במ"ז ס"ק א. שדי-חמד מערכת יוה"כ פ"פ סי' א אות ב).

16 יש שדנו מאימתי נקראת מעוברת, אם מג' חדשים או ממ' יום עכ"פ. ואולי לפני כן תפדה בצדקה. ולדעת הגרמ"ש אשכנזי ע"ה, אף קודם ארבעים יום נקראת מעוברת.

17 סידור אדמו"ר. ובלקו"ש ח"ב עמ' 59 הע' 36: "לא חיישינן לתאומים (כמ"ש הב"ח שם ממרדכי קטן. פמ"ג שם) – כיוון דמיעוטא הוא והמדובר הוא במנהג. וצ"ע בזמננו, דלפעמים רבות יודעים ברור אשר 'תאומים בבטנה', ועל בירור זה סומכים בנוגע לפיקוח-נפש בשבת ויום-הכיפורים וכיוצא-בזה – אך תתנהג ב'כפרות', או שנאמר דכיוון דלא שכיחא כו', ובפרט בנדו"ד דבלא"ה י"א לפטור כמה זכרים בתרנגול אחד כו". והגרמ"ש אשכנזי ע"ה פסק בזה שמספיק לה שלושה בלבד.

וע"פ המבואר שם (ובלה"ק – ב'שערי הלכה ומנהגי יו"ד סו"ס צח) שהאם היא שצריכה כפרה נוספת, ולא שהכפרה היא בשביל העובר עצמו – העידו, דא"כ אם כבר עשתה כפרות יום או יומיים לפני כן, ולפני זמן הכפרות נולד התינוק, יצטרך התינוק כפרה נפרדת לעצמו, ולא מסתבר לומר שהכפרה על אבריו כעובר מועילה לו גם עתה. וע"ע.

והגרמ"ש אשכנזי ע"ה כתב שגם מעוברת אומרת בלשון יחיד 'זה חליפתי' ולא בלשון רבים 'חליפתינו'.

18 ספר-המנהגים עמ' 58. בשערי-הכולל (פמ"ד ס"ב) כ' שאדמו"ר השמיט מסידורו הלשונות "חליפתינו, חליפתכן, חליפתהן" וכדומה, וכנראה כוונתו שיאמרו תמיד "חליפתי" (המתכפר ולא המסובב), גם כשעושים לאחרים ואחרות, וצ"ב מה מנהגנו בפועל.

בבית הרבי נהגו (כל אחד מבני-הבית) לקיים ב'כפרה' מעין ד' מיתות אחר סדר הכפרות: לדרוך עליה מעט – כעין סקילה, לגעת קלות בצווארה – מעין חנק, לשרוף מעט משערותיה – כעין שריפה ('כפר חב"ד' גיליון 633 עמ' 23, מפי המשב"ק, ולהעיר משעה"כ

הנ"ל, ששלל כ"ו, ומ'רשימות היומן' עמ' רנח – ש"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לא ה' זורק התרנגול תחת השולחן אבל היה סומך שתי ידיו עליו), ראה מטה-אפרים סי' תרד-תרה ס"ה.

אם היה פגם בשחיטה, צריך 'כפרה' אחרת. אך אם השחיטה היתה כדיו, אפילו נמצא העוף טריפה, אין צריך אחרת¹⁹.

המהדרין מכסים בעצמם את הדם בכרכה (ברשות השוחט, שהמצווה מוטלת עליו, שיכבד אותו להיות שלוחו). כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מכסה את הדם על-ידי נוצה, בחמש תנועות²⁰. נוסח הברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על כיוסי הַדָּם בְּעֶפְרָר²¹. אף מי שמכסה את הדם בפעם הראשונה, לא יברך 'שהחיינו'²².

יש אומרים שמיד אחרי השחיטה נהג הרבי בקביעות לשלם לשוחט על עבודתו²³. אחרי כפרות לבש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בגדי משי, וגם לבנו כ"ק אדמו"ר מהור"צ ציווה לעשות כן²⁴. נוהגים לזרוק את בני המעיים, הכבד והכליות על הגג או בחצר, לאכילת בעלי-חיים, משום שראוי לרחם על הבריות כדי שירחמו עלינו מן השמים²⁵.

ראוי לתת את פדיון הכפרות לעניים או לקופות הצדקה בו ביום, ובהקדם האפשרי²⁶. אם נותנים את העופות עצמם לעניים, שאינם מתביישים בכך, יש להזהר לתת לעניים היודעים (או ללמדם) כיצד להכשירם במליחה כדת וכדין. אסור להתענות היום²⁷.

בתפילת שחרית אין אומרים "מזמור לתודה"²⁸, ולא "אבינו מלכנו"²⁹.

אין מאריכים היום בתפילת שחרית³⁰. מבקשים 'לעקאח' (עוגת דבש), וגם אוכלים ממנו³¹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה נוהג לחלק 'לעקאח' לכל אחד ואחד כשהוא לבוש בגדי משי של שבת וחגור אבנט, ומברך את כל אחד ואחד ב"שנה טובה ומתוקה"³².

בדרך-כלל, אין רגילים בין אנ"ש ללכת היום לקברי צדיקים³³.

מרבנים בצדקה, ובפרט לפני תפילת מנחה³⁴. הבעש"ט אמר: "מקול קשקוש המטבעות בקערות, מתפרדים הקליפות"³⁵.

מרבנים באכילה ובשתייה כשיעור שני ימים – ערב יום-הכיפורים ויום-הכיפורים³⁶. וכל האוכל ושותה בערב יום-הכיפורים, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי³⁷.

מצינו שבערב יוהכ"פ יש לאכול מרק ג' פעמים. אמנם, כ"ק מו"ח אדמו"ר – לא הי' לו פנאי בערב יוהכ"פ לאכול ג' פעמים מרק, ולכן הי' אוכל כף אחת, והיו מוסיפים בצלחתו עוד מעט מרק, והי' נחשב לו לצלחת שני', ואז הי' אוכל עוד כף, ושוב היו מוסיפים בצלחתו, והי' נחשב לו לצלחת

¹⁹ דיני עיוהכ"פ סק"ד.

²⁰ סידור אדמוה"ו, ובשו"ע שלו סי' א (מהדו"ק) סי"ז, נא ס"א, ותרו"ד סי"ו. וראה צמח-צדק (שער המילואים, חידושים, טז ע"ב) שתמה ע"ז, ונתבאר דבריו בלקו"ש חי"ז עמ' 426.

²¹ שם סי"ז.

²² קובץ-ליובאוויטש גיליון 5 עמ' 71, ועוד בשיחות אדמו"ר מהור"צ, נסמנו ב'אוצר' עמ' קפ.

²³ ספר-המנהגים שם. הטעם, שאם נגזר עליו ח"ו שידקק למתנת בשר ודם, יצא ידי-חובה בקבלת ה'לעקאח'. הובא בלקו"ש חי"ד עמ' 373.

²⁴ ספר-המנהגים שם.

²⁵ למרות שהמנהג מובא בשו"ע אדמוה"ו סי' תרה ס"ה מהרמ"א. גם הרבי לא הלך לאוהל ביום זה בהרבה שנים. ידוע שהלך בשנים תשי"א ותש"נ – 'אוצר' עמ' קפד.

²⁶ מטה-אפרים סי' תרו ס"ג.

²⁷ לוח כולל-חב"ד. ספר בעש"ט עה"ת, ר"ה ויו"כ, אות מח.

²⁸ סידור אדה"ו, בשער-הכולל (מדג), משמע שהכוונה להוסיף עוד סעודה (ושמא שתי סעודות) לשם יוהכ"פ. וע"ע.

²⁹ שו"ע אדמוה"ו סי' תרד ס"א.

שלישית³⁸.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (כיסני-בצק ממולאים בכשר)³⁹.

היום טובלים פרוסת המוציא בדבש⁴⁰, אבל על השולחן שמים גם מלח⁴¹.

אין לאכול היום אלא מאכלים קלים להתעכל, כגון עופות⁴² ודגים. גברים לא יאכלו היום שום וביצים כלל⁴³.

לפי הוראת הרבי, אחר חצות היום יקרא כל אחד לעצמו את ההפטרה של יום-הכיפורים⁴⁴.

אבלות (רח"ל): כשסיים הרבי 'שבעה' על פטירת אמו הרבנית חנה ע"ה (תשכ"ה) טבל אחר חצות, קרוב ליום-הכיפורים. לא נהג בכל פרטי המנהגים האמורים בספר-המנהגים ביציאה מהשבעה, ואמר שגם לאחר יום-הכיפורים אין עושים מאומה מזה.

לפני טבילה ותפילת מנחה³⁶ נוהגים ללקות ל"ט מלקות קלות ברצועה של עגל. הנלקה – מוטה, ופניו לצפון⁴⁵. סדר ההלקאה: על כתף ימין, על כתף שמאל ותחתיהם באמצע⁴⁶, וחוזר חלילה.

המלקה והנלקה שניהם אומרים שלוש פעמים פסוק 'הוא רחום'³², בכל הלקאה אומרים תיבה אחת, סך הכול ל"ט תיבות.

אחרי מלקות יש לבדוק שלא יהיה על הגוף שום חציצה⁴⁷ וטובלים שלוש פעמים, לפי שטבילה זו היא משום תשובה, כגר המתגייר⁴⁸. והטבילה

³⁸ תורת מנחם חלק יט עמוד 354.

³⁹ ספר המנהגים עמ' 58, עיי"ש.

⁴⁰ היום-יום ח"ב (הוספות להיום-יום בלה"ק – קטע מס' 21. 'צדיק למלך' חי"ז עמ' 298).

⁴¹ שו"ע אדמוה"ו סי' קסז ס"ח.

⁴² והעיר הרב שבתי ש' פרידמן, שגם מילוי ה'קרעפכין' שצ"ל בבשר בהמה (מטעם זכר לשתי הלחם שהיו ע"ג שתי הכבשים בחה"ש, ויו"כ הוא מ"ת דלוחות אחרונות; וכן מטעם שעיו"כ הוא "יו"ט מכוסה" וצ"ל שמחה בבשר). שרי מפני שהוא דבר מועט, ואין להרבות בו.

⁴³ שו"ע אדמוה"ו סי' תרח ס"ח.

⁴⁴ האמירה – ע"פ 'התועדויות' תשמ"ה ח"א עמ' 351. זמנה – ע"פ 'התועדויות' תשמ"ז ח"א עמ' 396.

⁴⁵ שו"ע אדמוה"ו סי' תרו סי"א-טו (מלבד שני הפרטים – זמן המלקות, ואמירת הנלקה, שההוראה בספר המנהגים אחרת).

⁴⁶ שו"ע אדמוה"ו סי' תרו ס"ז.

⁴⁷ 'אוצר' עמ' קפח.

⁴⁸ מט"א סי' תרו ס"ח. והגרמ"ש אשכנזי ע"ה פסק לטבול ד'

ביום זה חובה.

בתפילת מנחה בלחש, אחר 'היו לרצון' הראשון, אומרים וידי ר' על חטא⁴⁹.

בכל הווידויים: מתוודים בעמידה, ושוחים בעת הווידוי⁵⁰. מפסיקים קימעה במקומות המופסקים במחזור בנקודותיים לאחריהם ("דברנו דופי: –

"טפלנו שקר: – "קישינו עורף:"). מכים על החזה באותיות הא"ב של 'אשמנו' וגם באמירת "ואנחנו הרשענו"⁵¹, ובעת אמירת: 'על חטא...'; 'ועל חטאים...'; 'סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו'⁵².

אין אומרים "אבינו מלכנו". בסעודה המפסקת⁵³ – המאכלים יהיו בלי מלח⁵⁴.

גברים לא יאכלו מאכלי חלב וחמאה ולא תבלינים חריפים בסעודה המפסקת⁵⁵.

"יש טובלים אחר סעודה המפסקת, כדי שיהא סמוך ליום-הכיפורים"⁵⁶.

מפסיקים לאכול מבעוד יום⁵⁷. הדלקת הנרות: מברכים: "להדליק נר של יום"

פעמים, א' משום קרי'ול' משום תשובה כנ"ל

⁴⁹ שו"ע אדמוה"ו סי' תרו סי"ב. גם נשים נשואות טובלות, עיי"ש סי"א, והמובא בס' 'כבודה בת מלך' עמ' קעו.

⁵⁰ שו"ע אדמוה"ו סי' תרו ס"א-ג. לכאורה, אין להכות על החזה ב'סלח לנו' בתפילה זו, שהרי אין בה תחנון אלא רק הווידוי שבסופה, וכהוראה: "על-חטא אומרים רק כמה שצריך" (לקו"ש חי"ט עמ' 386). ועצ"ע מלשון הרבי בנדון בספר-המנהגים ר"ע 65 "ממוצאי (ולא: מערב) יוהכ"פ...". וראה הדיון בזה ב"התקשרות"

גיליון שעט בסופו. אבל הרה"ח ר' אל' ש' זילברשטרומ מספר, שבשנת תשכ"ז וכן בשנת תשל"א (או תשל"ב) עמד מקרוב וראה בביורו שהרבי מכה על ליבו, הן בשחרית (ומתאים ללשון ספר-המנהגים הנ"ל) והן במנחה.

⁵¹ 'אוצר' עמ' רא, ממנהג הרבי.

⁵² סה"ש תש"א עמ' 151, וראה סה"ש תש"ה עמ' 9, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רמח.

⁵³ יאכל לפחות כזית פת, כדי לברך ברכת המזון (סדר ברכת הנהנין פ"ב ס"א). אם יודע שלא יאכל כביצה פת, לא יברך על נטילת ידים (שו"ע אדמוה"ו סי' קנח ס"ב).

⁵⁴ כמה טעמים בדבר, והטעם הפשוט הוא כדי שלא יצמא למים ביום-הכיפורים – סה"ש תרצ"ז עמ' 157.

⁵⁵ שו"ע אדמוה"ו סי' תר"ח ס"ח.

⁵⁶ דעה שנייה ("וי"א", לאחר דעה ב'סתם') בשו"ע אדמוה"ו תרו סי"ג. ורבים נוהגים גם בזה.

⁵⁷ סי' תרח ס"א-ג. רגילים להפסיק בזמן שנקבע להדלקת הנרות. וכשמפסיק לפניכן, טוב להתנות לפני ברכת המזון, שעדיין אינו מקבל עליו את התענית – שם סי"ז.